

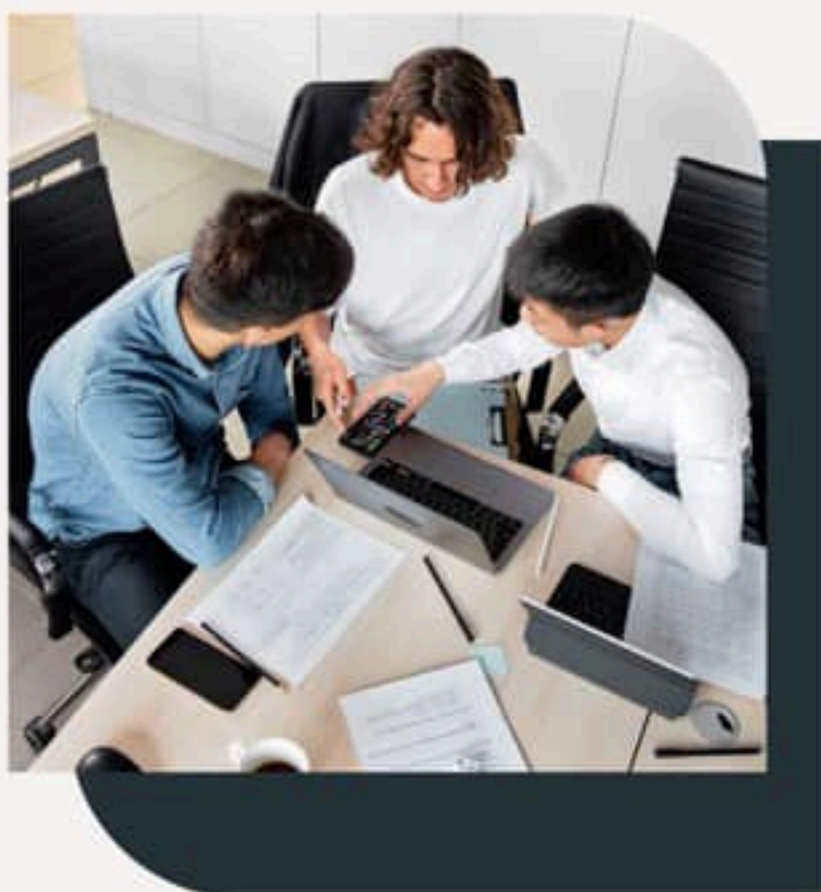

Fundacja

im. Janiny Lewandowskiej

ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNA I SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE W POLSCE

2023

©Fundacja im. Janiny Lewandowskiej

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Fundacji Inicjatyw Obywatelskich
NOWE FIO na lata 2021-2026

Program Programu
Fundacji Inicjatyw
Obywatelskich
NOWE FIO

WPROWADZENIE

"Zrozumienie społeczeństwa obywatelskiego to klucz do budowania silniejszej, bardziej świadomej i zaangażowanej wspólnoty - każdy głos ma znaczenie w kształtowaniu naszej demokracji."

“

Niniejsza analiza wyników dotyczy badania przeprowadzonego w celu zrozumienia percepcji i postaw Polaków wobec społeczeństwa obywatelskiego. Badanie to, obejmujące próbę ogólnopolską składającą się z 701 respondentów, zostało zrealizowane z myślą o zbadaniu różnych aspektów, w tym świadomości istnienia społeczeństwa obywatelskiego, poziomu wiedzy na jego temat, a także opinii na temat jego znaczenia dla funkcjonowania demokracji.

W odpowiedziach respondentów uwzględniono różnorodne demograficzne tło, co pozwoliło na szerokie spojrzenie na temat. W grupie badawczej znaleźli się zarówno mężczyźni, jak i kobiety różnych grup wiekowych, z różnych miejscowości oraz o zróżnicowanym poziomie wykształcenia. Takie podejście daje możliwość lepszego zrozumienia, jak różne segmenty społeczeństwa postrzegają i angażują się w społeczeństwo obywatelskie.

Analiza ta stanowi istotny wkład w badanie społecznej świadomości i aktywności, a jej wyniki mogą być kluczowe dla zrozumienia aktualnego stanu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Wyniki te mogą również posłużyć jako cenna wskazówka dla twórców polityki i organizacji pozarządowych w planowaniu ich przyszłych działań oraz strategii komunikacji z obywatelami.

METRYKA

1. **Ogólna liczba odpowiedzi:** 701 (co wskazuje na ogólnopolską próbę badawczą $n=701$)

2. **Rozkład płci:**

- Mężczyźni: 360
- Kobiety: 337
- Inna / Nie chcę podawać: 4

3. **Rozkład wiekowy:**

- 18-24 lat: 119
- 25-34 lat: 115
- 45-54 lat: 109
- Poniżej 18 lat: 99
- 55-64 lat: 89
- 35-44 lat: 86
- 65 i więcej lat: 84

4. **Miejsce zamieszkania:**

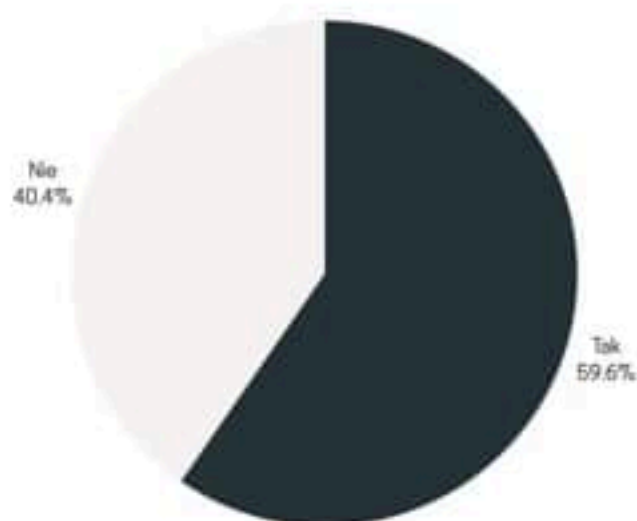
- Miasto powyżej 250 tys. mieszkańców: 201
- Miasto do 50 tys. mieszkańców: 176
- Miasto od 50 do 250 tys. mieszkańców: 163
- Wieś: 161

5. **Wykształcenie:**

- Średnie: 267
- Wyższe: 249
- Podstawowe: 185

SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Wykres 1. Świadomość pojęcia społeczeństwa obywatelskiego.

Pojęcie

Większość respondentów (59,63%) potwierdziła, że słyszała o pojęciu 'społeczeństwo obywatelskie'.

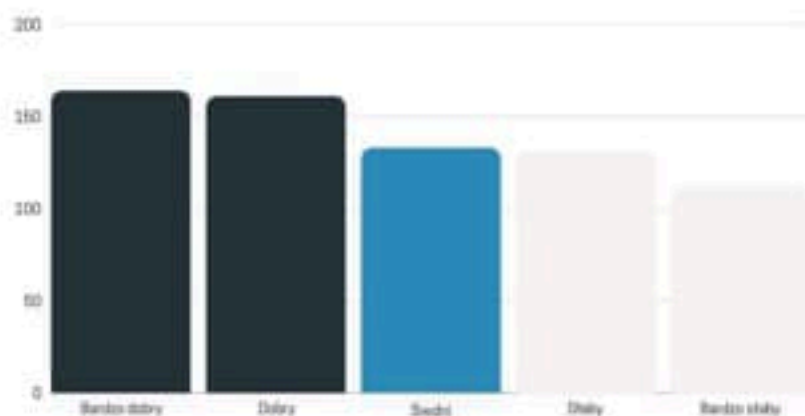
Pozostałe 40,37% respondentów wskazało, że nie zetknęło się z tym terminem. Dane te świadczą o stosunkowo wysokiej świadomości istnienia pojęcia społeczeństwa obywatelskiego wśród badanych, co może sugerować, że temat ten jest obecny w publicznej dyskusji.

Ocena poziomu wiedzy

Respondenci wykazali różnorodność w ocenie swojej wiedzy na ten temat. 23,40% uznało swój poziom wiedzy za 'bardzo dobry', a 22,97% za 'dobry'.

Pozostałe odpowiedzi rozkładają się następująco: 'średni' (18,97%), 'bardzo słaby' (18,69%) i 'słaby' (15,98%).

Wyniki te wskazują na to, że mimo ogólnej świadomości społeczeństwa obywatelskiego, poziom dogłębnej wiedzy na jego temat jest zróżnicowany.

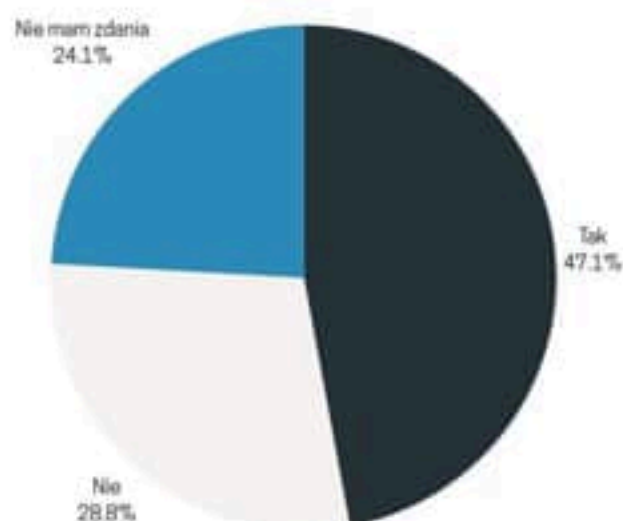

Wykres 2. Samoocena wiedzy respondentów.

Znaczenie społeczeństwa obywatelskiego dla funkcjonowania demokracji

Niemal połowa respondentów (47,08%) uważa, że społeczeństwo obywatelskie jest ważne dla funkcjonowania demokracji. Jednakże, znacząca część badanych (28,82%) nie podziela tego zdania, a 24,11% nie ma wyrobionego zdania w tej kwestii. Takie rozkłady odpowiedzi podkreślają różnice w percepcji roli społeczeństwa obywatelskiego w kontekście demokratycznym.

Wykres 3. Świadomość pojęcia społeczeństwa obywatelskiego.

Podsumowanie

Podsumowując, wyniki te odzwierciedlają różnorodne podejścia i poziomy świadomości społeczeństwa obywatelskiego wśród respondentów. Sugerują one również, że istnieje potrzeba dalszej edukacji i dyskusji na temat roli społeczeństwa obywatelskiego w demokracji.

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA

Wykres 4. Uczestnictwo w działaniach na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

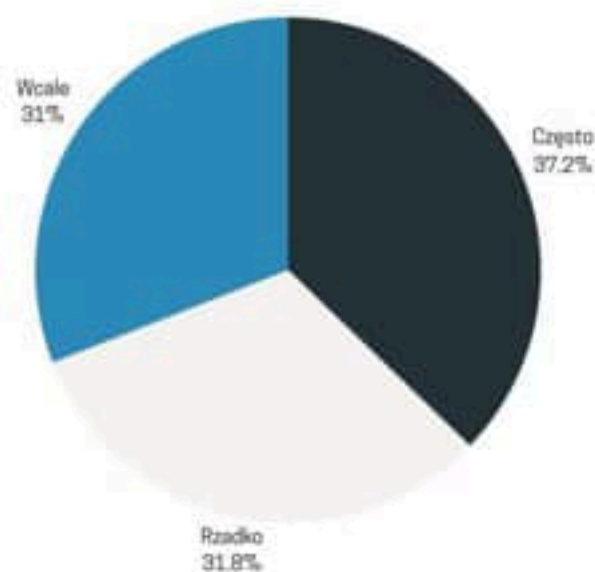
Udział w działaniach na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

Większość respondentów (54,07%) zadeklarowała, że brała udział w działaniach na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, takich jak wolontariat czy działalność w organizacjach pozarządowych.

Pozostałe 45,93% ankietowanych odpowiedziało negatywnie. Wynik ten wskazuje na dość wysoki poziom zaangażowania społecznego wśród badanych, co może być oznaką rosnącej świadomości i gotowości do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dyskusja na temat społeczeństwa obywatelskiego w otoczeniu respondenta

37,23% respondentów stwierdziło, że temat społeczeństwa obywatelskiego jest często poruszany w ich otoczeniu, podczas gdy 31,81% zaznaczyło, że dzieje się to rzadko. 30,96% ankietowanych wskazało, że temat ten nie jest poruszany w ich środowisku. Te dane wskazują na zróżnicowany poziom zainteresowania i dyskusji na temat społeczeństwa obywatelskiego w różnych środowiskach, co może odzwierciedlać różnice w poziomie świadomości społecznej lub dostępności platform do wymiany myśli i idei w tym zakresie.

Wykres 5. Otoczenie respondentów

Najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego

Analiza odpowiedzi na pytanie dotyczące najważniejszych cech społeczeństwa obywatelskiego pokazuje, że respondenci podają różnorodne i kompleksowe aspekty. Ze względu na charakter pytania jako wielokrotnego wyboru, odpowiedzi obejmują szereg kombinacji cech, co wskazuje na to, że społeczeństwo obywatelskie jest postrzegane jako złożone i wielowymiarowe zjawisko.

Niektóre z najczęściej wymienianych cech to:

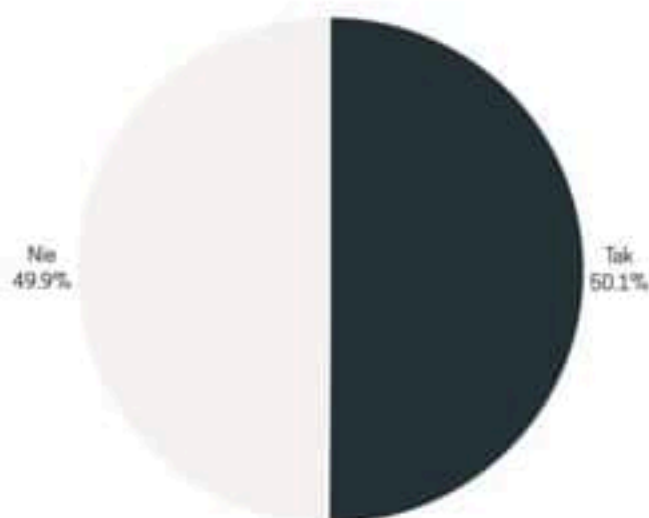
- Aktywność obywateli
- Włączenie społeczne
- Przejrzystość działania władz
- Dbłość o prawidłowy obieg informacji
- Stanowcze reagowanie organów bezpieczeństwa na zapowiedzi użycia przemocy
- Rozliczanie celebrytów, polityków i dziennikarzy za ataki medialne

Wyniki te wskazują, że respondenci postrzegają społeczeństwo obywatelskie jako przestrzeń, gdzie aktywność obywatelska, przejrzystość działań władz i włączenie społeczne odgrywają kluczową rolę. Podkreśla to, jak ważne są otwarta komunikacja i odpowiedzialność na różnych poziomach społeczeństwa, od indywidualnych obywateli po organy państwowe.

Ta różnorodność odpowiedzi odzwierciedla złożoność i wieloaspektowość społeczeństwa obywatelskiego, podkreślając jednocześnie jego fundamentalną rolę w kształtowaniu zdrowego i funkcjonalnego społeczeństwa demokratycznego.

EDUKACJA

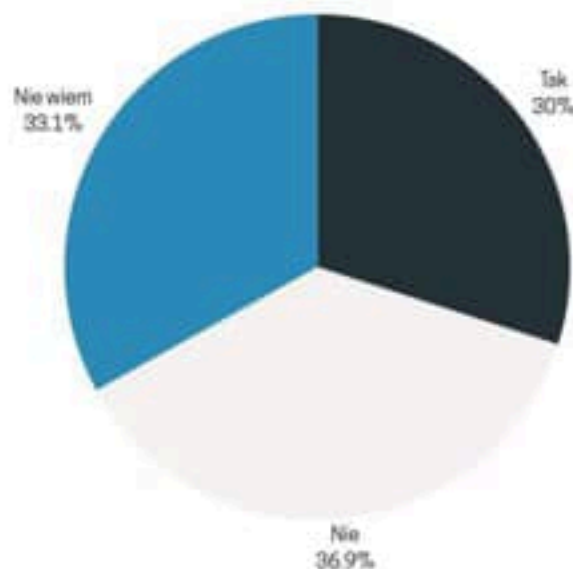
Wykres 6. Edukacja w systemie edukacji.

Edukacja o społeczeństwie obywatelskim w szkołach i na uczelniach

Respondenci są podzieleni niemal równo w kwestii edukacji o społeczeństwie obywatelskim w instytucjach edukacyjnych, z 50,07% twierdzących, że otrzymali taką edukację, i 49,93% przeczących. Wynik ten wskazuje na znaczną różnorodność doświadczeń edukacyjnych w zakresie społeczeństwa obywatelskiego, co może sugerować potrzebę większego nacisku na ten aspekt w programach nauczania.

Opinia o sposobie informowania przez media o działaniach związanych ze społeczeństwem obywatelskim

36,95% respondentów uważa, że media nie informują w odpowiedni sposób o działaniach związanych ze społeczeństwem obywatelskim. 33,10% nie jest w stanie jednoznacznie ocenić, a 29,96% uważa, że informowanie jest adekwatne. Te dane wskazują na pewien sceptycyzm wobec mediów i ich roli w edukowaniu społeczeństwa na temat aktywności obywatelskiej.

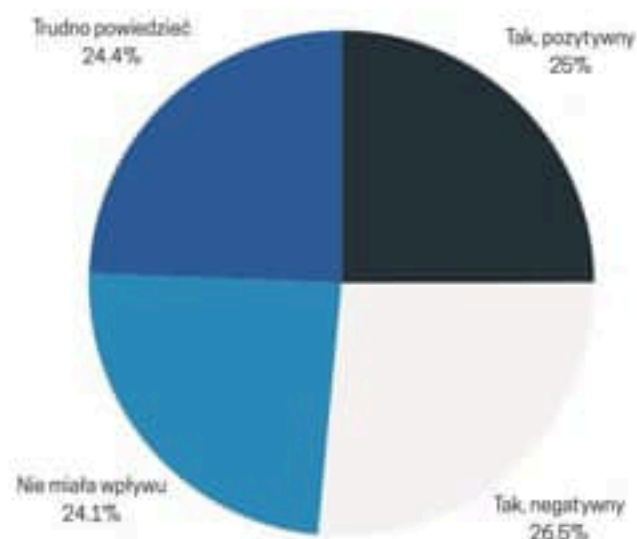

Wykres 7. Opinia na temat sposobów informowania przez media.

Wpływ pandemii COVID-19 na rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Odpowiedzi na to pytanie również były podzielone. 26,53% respondentów uznało, że pandemia miała negatywny wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, a 24,96% postrzega ten wpływ jako pozytywny. 24,39% nie była w stanie określić wpływu pandemii, a 24,11% uważa, że pandemia nie miała wpływu.

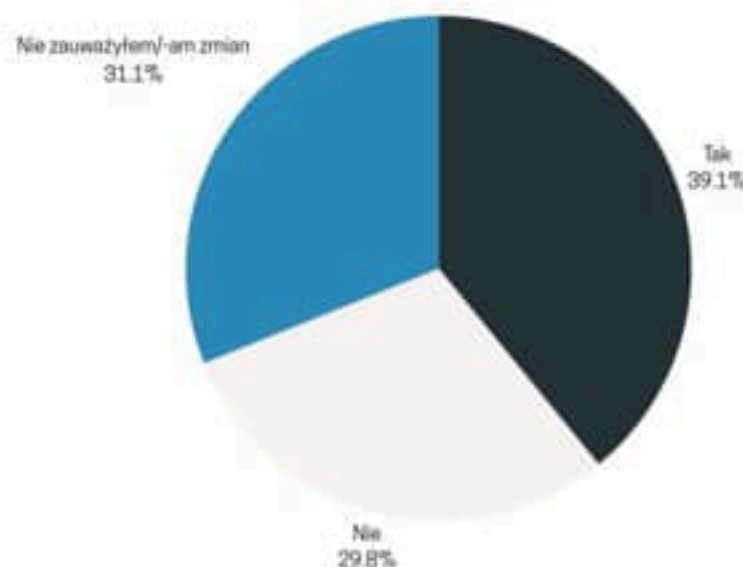
Wyniki te sugerują złożoność i wielowymiarowość wpływu pandemii na społeczeństwo obywatelskie, wskazując jednocześnie na różne perspektywy i doświadczenia respondentów.

Wykres 8. Wpływ pandemii COVID-19.

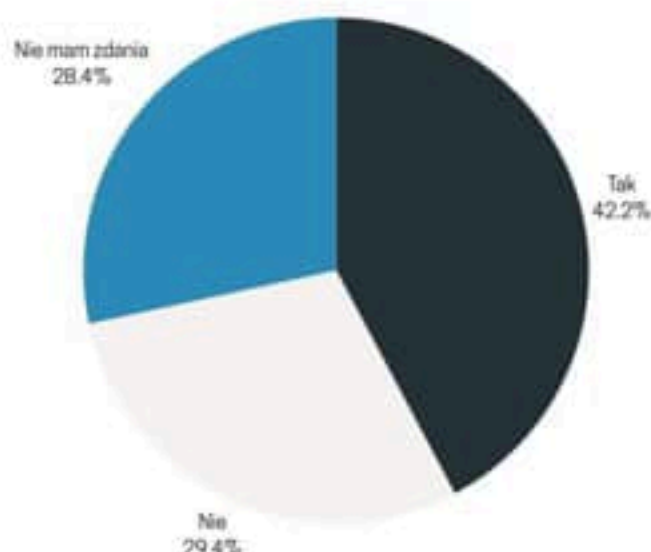
Wzrost zainteresowania społeczeństwem obywatelskim w ostatnich latach

39,09% respondentów zauważyło wzrost zainteresowania społeczeństwem obywatelskim w ostatnich latach, podczas gdy 29,81% odpowiedziało, że nie zauważyło żadnych zmian, a 31,10% stwierdziło, że nie zauważyło wzrostu zainteresowania. Wyniki te wskazują na umiarkowany wzrost zainteresowania społeczeństwem obywatelskim, chociaż spora część ankietowanych nie zaobserwowała znaczących zmian.

Wykres 9. Wzrost zainteresowania społeczeństwem obywatelskim.

POLITYKA

Wykres 10. Zasadność inwestowania przez rząd.

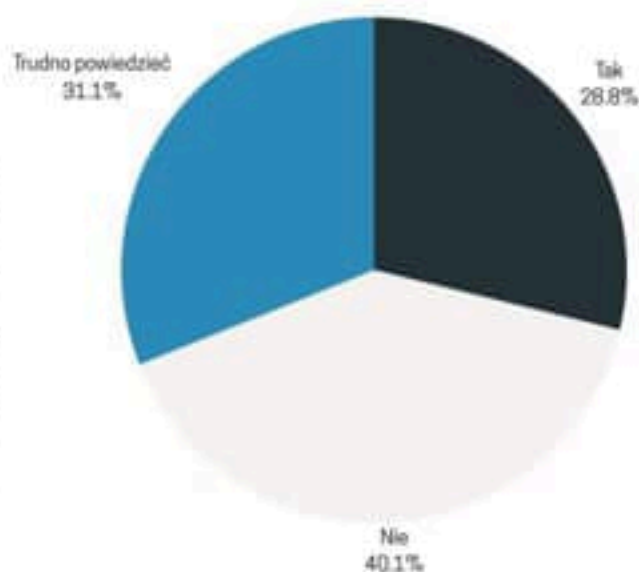
Inwestycje rządu w inicjatywy związane ze społeczeństwem obywatelskim

42,23% respondentów uważa, że rząd powinien więcej inwestować w inicjatywy związane ze społeczeństwem obywatelskim. 29,39% nie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 28,39% nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Dane te sugerują, że istnieje znaczne poparcie dla zwiększenia inwestycji rządowych w obszar społeczeństwa obywatelskiego, chociaż nadal istnieje grupa osób niezdecydowanych lub niepopierających takiego podejścia.

Wystarczająca liczba programów edukacyjnych i inicjatyw promujących świadomość społeczeństwa obywatelskiego

40,09% ankietowanych uważa, że nie ma wystarczającej liczby takich programów i inicjatyw w Polsce. 31,10% respondentów nie potrafi określić, czy liczba tych programów jest wystarczająca, a 28,82% uważa, że liczba programów jest adekwatna. Wyniki te wskazują na percepcję braku wystarczających działań edukacyjnych i inicjatyw związanych ze społeczeństwem obywatelskim.

Wykres 11. Ocena ilości programów edukacyjnych i inicjatyw promujących społeczność obywatelską.

POLITYKA

Analiza odpowiedzi na te dwa pytania uwydatnia kluczowe aspekty dotyczące zarówno roli organizacji pozarządowych w społeczeństwie, jak i percepcji wpływu społeczeństwa obywatelskiego na politykę. Wskazuje na istnienie wyraźnych podziałów opinii oraz na potrzebę dalszych badań i dyskusji w celu zrozumienia tych zagadnień i wzmocnienia roli obywateli w procesach decyzyjnych.

Wsparcie finansowe i organizacyjne dla organizacji pozarządowych (NGO) w Polsce

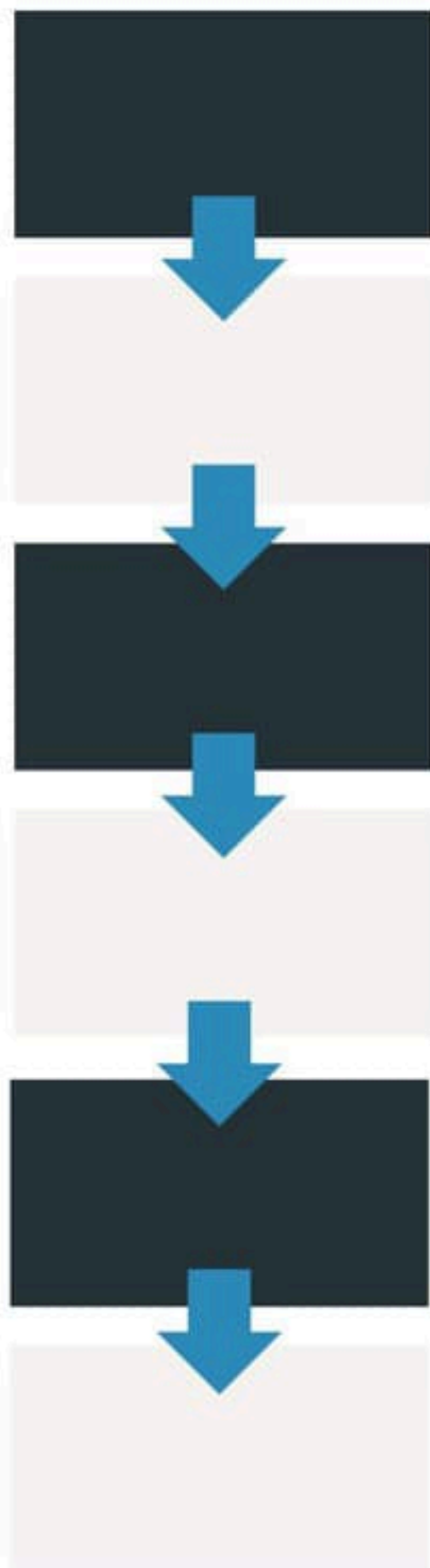
- 35,81% respondentów uważa, że NGO w Polsce nie mają wystarczającego wsparcia finansowego i organizacyjnego do skutecznego działania.
- 32,38% respondentów nie jest pewnych lub ma trudności z określeniem, czy wsparcie dla NGO jest wystarczające.
- 31,81% uważa, że organizacje pozarządowe mają wystarczające wsparcie.

Wpływ społeczeństwa obywatelskiego na decyzje polityczne w Polsce

- 35,66% respondentów uważa, że społeczeństwo obywatelskie w Polsce nie wpływa skutecznie na decyzje polityczne.
- 33,10% respondentów nie jest w stanie określić lub ma trudności z ustaleniem, czy społeczeństwo obywatelskie ma wpływ na politykę.
- 31,24% respondentów uważa, że społeczeństwo obywatelskie ma skuteczny wpływ na decyzje polityczne.

WNIOSKI

Zróżnicowane postrzeganie wsparcia dla organizacji pozarządowych

Badanie ujawnia istotne różnice w postrzeganiu poziomu wsparcia finansowego i organizacyjnego, jakie otrzymują organizacje pozarządowe w Polsce. Rozbieżności te wskazują na potrzebę głębszego zrozumienia wyzwań stojących przed tymi organizacjami oraz potencjalnej potrzeby zwiększenia wsparcia ze strony zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego.

Sceptycyzm wobec wpływu społeczeństwa obywatelskiego na politykę

Wyniki wskazują na znaczący sceptycyzm dotyczący skuteczności wpływu społeczeństwa obywatelskiego na decyzje polityczne w Polsce. Ujawnia to potencjalną lukę między oczekiwaniami obywateli a realnym wpływem ich działań na sferę polityczną, co może sugerować potrzebę zwiększenia świadomości obywatelskiej oraz poszukiwania nowych form angażowania się w procesy decyzyjne.

Podział opinii na temat rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

W badaniu zauważalny jest podział opinii na temat rozwoju i aktywności społeczeństwa obywatelskiego, zarówno w kontekście zainteresowania nim, jak i dostępności inicjatyw edukacyjnych. Wskazuje to na zróżnicowany poziom zaangażowania i świadomości społecznej, podkreślając jednocześnie potrzebę intensyfikacji działań edukacyjnych oraz promowania aktywności obywatelskiej na różnych płaszczyznach społecznych.

REKOMENDACJE

Na podstawie przeprowadzonego badania dotyczącego społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, wyłaniają się kluczowe obszary, w których wymagane są strategiczne interwencje. Wyniki badania podkreślają wyraźne potrzeby oraz wyzwania, które należy rozwiązać w celu wzmocnienia roli i efektywności społeczeństwa obywatelskiego. Poniższe rekomendacje mają na celu zapewnienie odpowiedzi na te potrzeby, oferując praktyczne i skuteczne kierunki działań dla decydentów, organizacji pozarządowych oraz innych kluczowych aktorów zaangażowanych w rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Wzmocnienie wsparcia dla organizacji pozarządowych

Zaleca się zwiększenie wsparcia finansowego i organizacyjnego dla organizacji pozarządowych (NGO) w Polsce. Jest to istotne, aby umożliwić im skuteczniejsze działanie i realizację ich misji społecznych. Rząd, wraz z sektorem prywatnym, powinien rozważyć stworzenie nowych programów finansowania, szkoleń oraz wsparcia infrastrukturalnego, które będą lepiej odpowiadały na potrzeby i wyzwania tych organizacji.

Zwiększenie świadomości i wpływu społeczeństwa obywatelskiego na procesy polityczne

Konieczne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat roli i znaczenia społeczeństwa obywatelskiego w procesach politycznych. Rekomenduje się organizację kampanii edukacyjnych, warsztatów oraz debat publicznych, które mogą wzmocnić zaangażowanie obywateli i ich wpływ na podejmowanie decyzji politycznych.

Rozwój i dostępność

Wyniki badania wskazują na potrzebę rozwoju i poprawy dostępności programów edukacyjnych skoncentrowanych na społeczeństwie obywatelskim. Instytucje edukacyjne, zarówno publiczne, jak i prywatne, powinny być zachęcane do włączania w swoje programy nauczania modułów dotyczących aktywności obywatelskiej, demokracji i uczestnictwa społecznego, aby wzmocnić świadomość i kompetencje obywatelskie młodych ludzi.

WWW.LEWANDOWSKA.ORG.PL

"Z odwagą w sercu i historią w dziedzictwie, kształtujemy przyszłość, pamiętając o lekcjach przeszłości."

Fundacja

Im. Janiny Lewandowskiej